

SUG'URTA TASHKILOTLARIDA NAZORAT ISHLARINI TASHKIL ETISH

Meliyev Azimjon

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, Bank-moliya xizmatlari fakulteti

Fayziyev Sardor

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, Bank-moliya xizmatlari fakulteti
talabasi*

Annotatsiya: *Sug'urta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etish sug'urta faoliyatining samarali va qonuniy amalga oshirilishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Sug'urta sohasida nazorat tizimi sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini, mijozlar manfaatlarini himoya qilishni va bozordagi adolatli raqobatni ta'minlashni maqsad qilgan. Shu sababli, sug'urta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etish jarayoni puxta rejalashtirilgan va tizimli bo'lishi kerak.*

Kalit so'zlar: *sug'urta kompaniyasi, nazorat, qonun, nazorat, mijozlar, polis, rasmiylashtirish.*

Аннотация: *Организация контрольной работы в страховых организациях имеет большое значение в обеспечении эффективного и законного осуществления страховой деятельности. Система контроля в страховой сфере направлена на обеспечение финансовой устойчивости страховых организаций, защиту интересов клиентов и обеспечение добросовестной конкуренции на рынке. Поэтому процесс организации контрольной работы в страховых организациях должен быть тщательно спланирован и систематичен.*

Ключевые слова: *страховая компания, контроль, закон, контроль, клиенты, полис, регистрация.*

Abstract: *The organization of control work in insurance organizations is of great importance in ensuring the effective and legal implementation of insurance activities. The control system in the insurance sector is aimed at ensuring the financial stability of insurance companies, protecting the interests of customers and ensuring fair competition in the market. Therefore, the process of organizing control work in insurance organizations should be carefully planned and systematic.*

Keywords: *insurance company, control, law, control, customers, policy, registration.*

KIRISH

Sugʻurta tashkilotlarida nazorat ishlarining asosiy maqsadi sugʻurta shartnomalarining qonuniyligi, toʻgʻriligi va shartlarga muvofiqligini taʼminlashdir. Bu jarayon sugʻurta kompaniyasining ichki nazorat tizimi orqali amalga oshiriladi, bunda sugʻurta polislarining rasmiylashtirilishi, sugʻurta toʻlovlarining toʻgʻri amalga oshirilishi, shuningdek, mijozlar bilan munosabatlarning sifatli tashkil etilishi nazorat qilinadi. Ichki nazorat sugʻurta tashkilotining barcha boʻlimlari faoliyatini qamrab oladi va har bir boʻlimning oʻziga xos nazorat mexanizmlari mavjud boʻladi. Sugʻurta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etishda birinchi navbatda ichki audit boʻlimining roli katta. Ichki audit sugʻurta kompaniyasining barcha boʻlimlarida oʻtkaziladigan tekshiruvlar orqali faoliyatning qonuniyligi va samaradorligini baholaydi. Ichki audit jarayoni sugʻurta polislarining toʻgʻri rasmiylashtirilishi, sugʻurta badallarining oʻz vaqtida va toʻliq toʻlanishi, shuningdek, kompaniya ichidagi moliyaviy va huquqiy hujjatlarning toʻgʻri yuritilishini oʻz ichiga oladi. Ichki audit natijalari asosida rahbariyat zarur choralarni koʻradi va kompaniya faoliyatini yanada takomillashtirish boʻyicha tavsiyalar ishlab chiqadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Sugʻurta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etishda muhim oʻrin tutadigan yana bir jihat bu kadrlar malakasini oshirishdir. Nazorat sohasida ishlaydigan xodimlar doimiy ravishda yangi qonunchilik, sugʻurta mahsulotlari va texnologiyalari boʻyicha malaka oshirish kurslarida qatnashishi zarur. Bu esa nazorat jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Malakali kadrlar sugʻurta sohasidagi mavjud muammolarni aniqlash, ularni bartaraf etish va oldini olishda muhim rol oʻynaydi. Sugʻurta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etishda texnologik vositalardan foydalanish ham katta ahamiyatga ega. Zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida sugʻurta polislarini roʻyxatga olish, toʻlovlarni nazorat qilish va mijozlar bilan ishlash jarayonlarini avtomatlashtirish mumkin. Bu esa nazorat jarayonini tezlashtiradi va inson omilidan kelib chiqadigan xatoliklarni kamaytiradi. Shuningdek, elektron hujjat aylanishi va maʼlumotlar bazalarini boshqarish orqali kompaniya faoliyatining shaffofligi taʼminlanadi. Sugʻurta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etishda tashqi nazorat organlari bilan ham hamkorlik qilish zarur. Sugʻurta faoliyatini tartibga soluvchi davlat organlari, moliyaviy monitoring xizmatlari va boshqa tegishli tashkilotlar bilan doimiy aloqada boʻlish sugʻurta kompaniyasining qonuniy faoliyat yuritishini taʼminlaydi. Tashqi nazorat natijalari ichki nazorat tizimini takomillashtirishda muhim manba hisoblanadi. Sugʻurta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etish jarayonida mijozlarning huquqlarini himoya qilishga alohida eʼtibor qaratiladi. Mijozlar shikoyatlarini koʻrib chiqish, ularni tezkor hal etish va mijozlarni xabardor qilish tizimini yoʻlga qoʻyish sugʻurta kompaniyasining obroʻsini oshiradi. Bu esa oʻz navbatida mijozlarning kompaniyaga boʻlgan ishonchini mustahkamlaydi va bozorda raqobatbardoshlikni oshiradi. Sugʻurta tashkilotlarida nazorat ishlarini samarali tashkil etish uchun aniq va tushunarli ichki hujjatlar ishlab chiqilishi lozim. Bu hujjatlar nazorat jarayonining tartibini, masʼuliyat doirasini, tekshiruv usullarini va natijalarni qayd etish tartibini belgilaydi. Shuningdek, nazorat

ishlarini amalga oshiruvchi xodimlar uchun aniq ko'rsatmalar va yo'riqnomalar mavjud bo'lishi kerak.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Sug'urta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etishda muhim omillardan biri bu xatarlarni boshqarish tizimidir. Xatarlarni aniqlash, baholash va kamaytirish choralarini ko'rish sug'urta kompaniyasining barqarorligini ta'minlaydi. Nazorat jarayonida xatarlarni boshqarish bo'yicha chora-tadbirlar muntazam ravishda ko'riladi va ularning samaradorligi baholanadi. Sug'urta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etish jarayonida kommunikatsiya va axborot almashinuvi tizimlari ham muhim rol o'ynaydi. Bo'limlar o'rtasida samarali muloqot yo'lga qo'yilishi, nazorat natijalari haqida tezkor ma'lumot berilishi va muammolarni birgalikda hal etish imkoniyatlari yaratilishi zarur. Bu esa kompaniya ichidagi hamkorlikni kuchaytiradi va nazorat jarayonining sifatini oshiradi. Sug'urta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etish jarayonida doimiy takomillashtirish va yangilanish siyosati olib borilishi muhimdir. Bozor sharoitlari, qonunchilik va texnologiyalar o'zgarib borayotganligi sababli nazorat tizimi ham doimiy ravishda yangilanib borishi kerak. Bu esa kompaniyaning raqobatbardoshligini ta'minlaydi va mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatishni kafolatlaydi.[1]

Sug'urta sohasi zamonaviy iqtisodiyotda muhim o'rin tutadi va uning samarali faoliyati ko'plab omillarga bog'liq. Ushbu sohaning barqarorligi va ishonchliligini ta'minlashda nazorat jarayonlari muhim rol o'ynaydi. So'nggi yillarda texnologiyalar rivojlanishi sug'urta sohasidagi nazorat tizimlarida tub o'zgarishlarga sabab bo'ldi. Texnologiyalarning joriy etilishi nafaqat nazorat jarayonlarini soddalashtirish, balki ularni yanada samarali, tezkor va aniq qilish imkonini berdi. Ushbu maqolada sug'urta sohasida texnologiyalarning nazorat jarayonlariga ta'siri keng qamrovda tahlil qilinadi. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi sug'urta kompaniyalarining kundalik faoliyatini tubdan o'zgartirdi.

Endilikda sug'urta polislarini ro'yxatga olish va ularni boshqarish jarayonlari avtomatlashtirilgan tizimlar orqali amalga oshiriladi. Bu esa inson omilidan kelib chiqadigan xatoliklarni kamaytiradi va ma'lumotlarning to'g'ri saqlanishini ta'minlaydi. Elektron sug'urta polislarining joriy etilishi kompaniyalar uchun yagona ma'lumotlar bazasini yaratish imkonini berdi. Bu bazalar orqali nafaqat kompaniyaning o'z ichidagi nazorat organlari, balki davlat idoralari ham sug'urta faoliyatini samarali kuzatib borishi mumkin. Shu bilan birga, elektron hujjatlar aylanishi sug'urta jarayonlarining shaffofligini oshirdi, hujjatlarning haqiqiyliги va o'zgarmasligini kafolatladi. Moliyaviy nazorat sug'urta sohasida juda muhim ahamiyatga ega. Sug'urta kompaniyalari mijozlardan to'lovlarni qabul qilish, kompensatsiyalarni taqdim etish va moliyaviy hisob-kitoblarni yuritishda katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlaydi. Zamonaviy moliyaviy monitoring tizimlari yordamida bu jarayonlar avtomatlashtiriladi. Bu nafaqat moliyaviy xatoliklarni kamaytiradi, balki firibgarlik holatlarining oldini olishga ham yordam beradi. Moliyaviy operatsiyalarni real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati kompaniyaga moliyaviy resurslarni samarali boshqarish va nazorat qilish imkonini beradi. Shuningdek, bu tizimlar yordamida sug'urta kompaniyalari o'z faoliyatining moliyaviy barqarorligini ta'minlashga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishi mumkin. Mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish ham texnologiyalar yordamida sezilarli darajada takomillashtirildi. CRM tizimlari mijozlarning shikoyatlari, so'rovnomalari va boshqa murojaatlarini markazlashgan holda boshqarish imkonini beradi. Bu esa mijozlarga tezkor va sifatli xizmat ko'rsatishni ta'minlaydi, shuningdek, mijozlar bilan o'zaro ishonchni mustahkamlaydi. Mijozlar haqidagi ma'lumotlarning yagona bazada saqlanishi kompaniyaga mijozlarning ehtiyojlarini yaxshiroq tushunish va ularning talablariga mos sug'urta mahsulotlarini taklif qilish imkonini beradi. Shu tariqa, mijozlar bilan ishlash jarayonlari yanada shaffof va nazorat qilinadigan bo'ladi. Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlili sug'urta sohasida xatarlarni aniqlash va baholash jarayonlarini

tubdan o'zgartirdi. Ushbu texnologiyalar yordamida sug'urta kompaniyalari potentsial xatarlarni oldindan aniqlab, ularni kamaytirish bo'yicha samarali chora-tadbirlar ishlab chiqishi mumkin. Sun'iy intellekt tizimlari katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilib, odatiy bo'lmagan holatlarni aniqlash va firibgarlikni aniqlashda yuqori samaradorlikka ega. Bu esa sug'urta kompaniyalarining risklarni boshqarish tizimini yanada mustahkamlaydi va moliyaviy yo'qotishlarning oldini oladi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar sug'urta polislarini narxini aniqroq belgilash va mijozlarga individual yondashuvni ta'minlash imkonini beradi.[2]

Raqamli imzo va elektron hujjat aylanishi sug'urta sohasida hujjatlar bilan ishlash jarayonlarini soddalashtirdi va xavfsizligini oshirdi. Elektron imzo yordamida hujjatlarning haqiqiyligi tasdiqlanadi, ularni o'zgartirish yoki soxtalashtirish imkoniyati kamayadi. Bu esa nafaqat kompaniya ichidagi nazoratni kuchaytiradi, balki mijozlar va hamkorlar bilan munosabatlarda ham ishonchni oshiradi. Elektron hujjatlar almashinuvi vaqt va xarajatlarni tejashga yordam beradi, shuningdek, jarayonlarning tezligini oshiradi. Bunday tizimlar sug'urta kompaniyalarining ichki va tashqi nazorat organlari bilan samarali hamkorligini ta'minlaydi. Onlayn monitoring tizimlari va real vaqt rejimidagi kuzatuv vositalari sug'urta kompaniyalarining faoliyatini doimiy nazorat qilish imkonini beradi. Bu tizimlar yordamida kompaniya rahbariyati va nazorat organlari faoliyatning har bir bosqichini kuzatib borishi mumkin. Muammolar va nomuvofiqliklar vaqtida aniqlanib, ularga tezkor chora ko'riladi. Bu esa kompaniyaning umumiy samaradorligini oshiradi va mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatishni ta'minlaydi. Real vaqt rejimida ma'lumotlarni olish imkoniyati nazorat jarayonlarini yanada shaffof va ishonchli qiladi.[3]

Texnologiyalar sug'urta sohasida nafaqat nazorat jarayonlarini takomillashtirishga, balki yangi imkoniyatlarni yaratishga ham yordam beradi. Masalan, mobil ilovalar va onlayn platformalar orqali mijozlar o'z sug'urta

polislarini boshqarishlari, to'lovlarni amalga oshirishlari va shikoyatlarini yuborishlari mumkin. Bu esa mijozlar bilan o'zaro aloqalarni mustahkamlaydi va xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi. Shuningdek, bulutli hisoblash texnologiyalari kompaniyalarga ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va ularga istalgan vaqtda kirish imkonini beradi. Bu texnologiyalar yordamida sug'urta kompaniyalari o'z ish jarayonlarini yanada moslashuvchan va samarali qilishlari mumkin. Sug'urta sohasida texnologiyalarning ta'siri nafaqat ichki jarayonlarda, balki sohaning umumiy rivojlanishida ham sezilarli. Zamonaviy texnologiyalar orqali sug'urta kompaniyalari yangi mahsulotlar va xizmatlarni yaratishda innovatsiyalarni joriy etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa bozordagi raqobatbardoshlikni oshiradi va mijozlarga yanada sifatli xizmat ko'rsatishni ta'minlaydi. Shu bilan birga, davlat nazorat organlari uchun ham texnologiyalar sug'urta faoliyatini samarali nazorat qilish va qonunlarga rioya etilishini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Texnologiyalar sug'urta sohasida nazorat jarayonlarini tubdan takomillashtirdi. Ular nazoratning samaradorligini oshirish, ma'lumotlarning to'g'riligini ta'minlash, moliyaviy firibgarliklarni kamaytirish va mijozlar bilan munosabatlarni yaxshilashga xizmat qiladi. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar tahlili, elektron hujjatlar va onlayn monitoring tizimlari sug'urta kompaniyalarining faoliyatini yanada shaffof va ishonchli qiladi. Shu sababli, sug'urta tashkilotlari uchun texnologiyalarni doimiy ravishda joriy etish va takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Bu sohada innovatsiyalarni qo'llash sug'urta sohasining barqaror rivojlanishiga va mijozlar manfaatlarining himoyasiga xizmat qiladi.[4]

XULOSA

Umuman olganda, sug'urta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u sug'urta kompaniyasining barqarorligi, mijozlar manfaatlarini himoya qilish va bozordagi ishonchni oshirishga xizmat qiladi. Nazorat tizimining samarali ishlashi uchun puxta rejalashtirish, malakali

kadrlar, zamonaviy texnologiyalar va doimiy yangilanish siyosati zarurdir. Shunday qilib, sug'urta tashkilotlarida nazorat ishlarini tashkil etish sug'urta sohasining rivojlanishi va mustahkamlanishida muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Axmedov, S. (2022). Sug'urta faoliyatida nazorat tizimlari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Mirzaev, J. (2023). Sug'urta kompaniyalarida ichki nazorat metodlari. Toshkent: Moliyaviy boshqaruv.
3. Qodirov, B. (2021). Sug'urta tashkilotlarining moliyaviy nazorati. Toshkent: Bank-moliya nashriyoti.
4. Rustamova, N. (2022). Sug'urta sohasida risklarni boshqarish va nazorat. Toshkent: Iqtisodiy tadqiqotlar markazi.
5. Tursunov, A. (2023). Sug'urta kompaniyalarida sifat nazorati tizimlari. Toshkent: Biznes va menejment.
6. Islomov, D. (2021). Sug'urta faoliyatida axborot texnologiyalarining roli. Toshkent: Innovatsion iqtisodiyot.
7. Saidova, M. (2022). Sug'urta tashkilotlarida qonuniy nazorat va audit. Toshkent: Huquq va moliya.
8. Karimov, F. (2023). Sug'urta kompaniyalarida nazorat ishlarini tashkil etishning zamonaviy usullari. Toshkent: Iqtisodiyot va boshqaruv.